

Skolevæsen, er gaaet tilbærks med megen Liberalitet. Der fandtes saaledes i Regnskabet for 1841 forskellige Poster om Erstatning for Sang-Opvartningspenge, om Degnepensioner og Degnekorn, forsaavidt det ikke ydedes i Korn, Sangpenge og Kopulationspenge til Metropolitanskolen, og andre Poster, som efterhaanden ere gaaede ud af Regnskabet. Renterne af Skolefondens Kapitalformue ville bedst kunne give en Forestilling om denne Formues Størrelse, da den kun anbringes til de sædvanlige Procenter. Den virkelige Renteindtægt udgjorde efter Regnskabet for 1841 3581 Rdl. 95 Sk. og efter det sidste Regnskab for 1861—62 12,623 Rdl. 61 Sk., saa at der altsaa viser sig en Forøgelse af den rentebærende Fond til Mere end det Tredobbelte. Renterne af de til Skolerne hørende særegne Fonds udgjorde i 1841 13,298 Rdl. 95 Sk., men for Regnskabsaaret 1861—62 15,894 Rdl. 93 Sk.; altsaa ogsaa i den Henseende er det langt fra, at Formuen er gaaet tabt. Endelig er der 3 Poster, 4, 5, 6, i Regnskabsoversigten for 1841, som ere opførte særskilt, nemlig Korn-Indtægter af Tiender, Landgilder, Degnekorn, Pengeindtægter af Tiender, Bøndergods, Refusioner, Jordleie, Indtægter af Kirker og Præsteskald osv. — Indtægter, der tilsammen udgjorde ikke fuldt 68,000 Rdl., medens de samme Indtægtsposter efter det sidste Regnskab gave 123,800 Rdl. Skolekontingenterne vedrøre egentlig ikke Spørgsmaalet, men ogsaa disse ere stegne ikke ubetydeligt. Indtægterne af Hospitaler udgjorde i 1841: 19,730 Rdl., Skillingerne lader jeg ude, og de udgjøre nu for det sidste Regnskabsaar over 37,000 Rdl. Jeg anfører adskillige af disse Poster, nemlig Fordebrugsindtægterne og Indtægterne af Hospitaler for at vise, at Indtægterne af den rentebærende Formue ikke kunne siges væsentlig at være forøgede ved Afhændelse af Fordeiomme, og det vil i alt Fald sees, at disse Indtægtsposter flyde rigeligere end i 1841. — Jeg mener altsaa, at det ikke med Rette kan siges, at de lærde Skolers Formuestilstand i Aarenes Løb er gaaet tilbage; derimod skal jeg villig indrømme, at Udgifterne ere stegne meget

betydeligt, og at vi, uagtet den overordentlige Stigen i Indtægterne, nu kun ere ved en Balance. Hvad der væsentlig har bidraget dertil er den betydelige Forøgelse af Udgifter til Lærernes Lønning, og uagtet jeg paa ingen Maade finder, at de ere for rigelig aflagte, saa ere dog Udgifterne i den Henseende stegne betydeligt, men desuagtet er der en Balance. — Det forholder sig ganske rigtig, at Realunderviisningen i Skolerne medfører en heel Deel Udgifter og uden tvivl mere end det Tilskud, som erholdes fra Sorø Akademi til Hjælp til Bestribelsen af disse Udgifter; men jeg er ved Behandlingen af disse Spørgsmaal gaaet ud fra den Overbeviisning, at man ikke skulde være for ængstelig i saa Henseende, om der just ikke saa lige fremkom Balance imellem det lærde Skolevæsens Indtægter og Udgifter. Naar der i en By er blevet følt Trang til en Udvidelse af Realunderviisningen, saa har jeg, uagtet det virkelig ikke strengt taget laa indenfor det lærde Skolevæsens Omraade, troet at burde søge at imødekomme saadanne Ønsker, og jeg har altid i den Henseende fundet velvillig Understøttelse hos den lovgivende Magt. Jeg troer, at de lærde Skoler have den Opgave ikke alene at tænke paa den egentlige klassiske Dannelse, men at de ogsaa maae tage et væsentligt Hensyn til saadanne Rundskaber, der kunne komme det borgerlige Samfund i Almindelighed tilgode, uanseet om de fordres til Embedsexamen eller ikke. Naar vi ville udfille de Udgifter, der medgaae til denne Underviisning, fra de lærde Skoler, hvilket jeg vilde ansee for urigtigt, saa troer jeg, at Udgifterne i det Hele vilde ikke lidet kunne formindskes. Jeg mener derfor, at den Vej, som man egentlig skulde gaae med Hensyn til de lærde Skoler, vilde være den, at de netop skulde kunne siges at være det samme for Nutiden, som de latinske Skoler i Fortiden vare for deres Tid, nemlig istand til at tilfredsstille Tidens Krav paa en høieregaaende Dannelse i alle forskellige Retninger, thi det gjorde de latinske Skoler dengang; men jeg skal forøvrigt ikke her gaae dybere ind paa dette Spørgsmaal, som giver Anledning til forskellige vidtgaaende Undersøgelser.